

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 § lagen om moderskapsunderstöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om moderskapsunderstöd ändras så att rätten till moderskapsunderstöd utökas till att förutom att gälla adoptivföräldrar eller adoptanter till barn under ett år också omfatta adoptivföräldrar eller adoptanter till barn under 18 år.

Dessutom föreslås en teknisk ändring som

gäller det förfarande som följs vid adoption mellan medborgare i de nordiska länderna.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2001.

MOTIVERING

1. Nuläge

Enligt 3 § lagen om moderskapsunderstöd (477/1993) är en adoptivförälder eller adoptant med hemort i Finland berättigad till moderskapsunderstöd av statsmedel, då ett barn som inte fyllt ett år har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen (153/1985). Vid internationell adoption förutsätter erhållande av moderskapsunderstöd dessutom, med undantag av adoption mellan medborgare i de nordiska länderna, att ett tillstånd för adoptionen som avses i adoptionslagen beviljats av nämnden för adoptionsärenden. En adoptivförälder eller adoptant som önskar få moderskapsunderstöd skall ansöka om det innan barnet fyller ett år.

Moderskapsunderstödet utges enligt mottagarens ansökan antingen i form av pengar eller in natura (moderskapsförpackning). Om moderskapsunderstödet belopp beslutar statsrådet. Understödet belopp har sedan den 1 mars 1993 varit 760 mk per barn. Antalet mottagare av stödet 2001 beräknas uppgå till 57 000. Antalet barn som föds per år har minskat sedan 1993 och förväntas minska

också i fortsättningen. Som en följd av detta minskar också antalet mottagare av moderskapsunderstödet. Ungefär 25 % av dem som har rätt till understödet lyfter det i form av pengar medan resterande 75 % väljer moderskapsförpackningen.

2. Föreslagna förändringar

Enligt de gällande bestämmelserna i lagen om moderskapsunderstöd har de adoptivfamiljer hos vilka ett barn som fyllt ett år placerats inte rätt till moderskapsunderstöd. Adoption av ett barn som är äldre än ett år förorsakar emellertid samma ekonomiska belastning som adoption av barn under ett år. För att adoptanter och adoptivföräldrar till barn i olika åldrar skall få ett jämlikt bemötande föreslås att den grupp som har rätt till understöd utvidgas så att adoptivföräldrar eller adoptanter till barn under 18 år får rätt till moderskapsunderstöd.

Rätt till moderskapsunderstöd uppstår då barnet har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen. Förutsättningen är då att barnets placering i familjen

sker i adoptionssyfte och att fastställandet av adoptionen föregåtts av det förfarande som nämns i lagen. Fastställandet av adoptionen föregås av en obligatorisk adoptionsrådgivning som ges av kommunernas socialvårdsorgan eller av en adoptionsbyrå. Under adoptionsrådgivningen utreds om de förutsättningar för adoption som avses i lagen föreligger. Om förutsättningar för adoption anses föreligga placerar den som gett adoptionsrådgivning barnet hos adoptanten.

Den som gett adoptionsrådgivning skall övervaka hur placeringen lyckas samt se till att adoptanten genast vidtar åtgärder för att få adoptionen fastställd. Vid internationell adoption förutsätts att adoptanten förutom att delta i adoptionsrådgivning också anlitar internationell adoptionstjänst och att nämnden för adoptionsärenden beviljar tillstånd för adoption. Vid internationella adoptioner placerar det utländska adoptionstjänstorganet barnet hos adoptanten i den stat där barnets boningsort är belägen. Den som tillhandahåller adoptionsrådgivning och det adoptionstjänstorgan som tillhandahållit internationell adoptionstjänst måste emellertid övervaka hur placeringen lyckas i barnets nya hemland.

Vid inhemska adoptioner skall den som tillhandahållit adoptionsrådgivning och vid internationella adoptioner den som tillhandahållit internationell adoptionstjänst underrätta Folkpensionsanstalten om detta när barnet placerats hos adoptanten i adoptionssyfte.

Rätt till understöd enligt lagen om moderskapsunderstöd har också en familjevårdare som adopterar av ett barn som placerats i vård utom hemmet och som är i familjevård. Förutsättningarna för adoption enligt adoptionslagen och det förfarande som skall följas vid fastställande av adoption gäller också adoption av ett barn som placerats i familjevård. I praktiken har ett barn som är i familjevård placerats i familjen redan innan adoptionsrådgivningen inletts. Den placering som avses i adoptionslagen kan anses ta sin början då man inom adoptionsrådgivningen kommit så långt att det utretts att förutsättningar för adoption föreligger. Placeringen anses på ha ägt rum på motsvarande grunder i de fall då barnet varit placerat privat hos adoptanten redan innan adoptionsrådgivning-

en inletts.

Av de adoptioner som fastställs i Finland är en stor del s.k. adoptioner inom familjen, där adoptanten adopterar makens barn. När det gäller adoptioner inom familjen kan den placering av barnet hos adoptanten som nämns i adoptionslagen inte anses äga rum. Det kan heller inte anses vara ändamålsenligt att betala moderskapsunderstöd för ett barn två gånger inom samma familj. På detta vis hamnar adoptioner inom familjen utanför tillämpningsområdet för lagen om moderskapsunderstöd.

I de flesta fall har en mor som ger sitt barn till adoption i Finland fått moderskapsunderstöd med anledning av barnets födelse. Fastän man i regel inte kan bevilja ett understöd två gånger på samma grunder kan det inte anses vara ändamålsenligt att en mor som ger sitt barn till adoption skulle vara skyldig att överföra ett eventuellt moderskapsunderstöd på adoptanten. På detta vis beviljas moderskapsunderstödet i en del fall eventuellt två gånger. Arligen fastställs ungefär 140—170 inhemska adoptioner av barn under 18 år och av dessa utgör ungefär hälften andra adoptioner än adoptioner inom familjen. Därför har de fall där moderskapsunderstödet betalas två gånger inga betydande ekonomiska verkningar.

Det föreslås att 3 § 2 mom. lagen om moderskapsunderstöd ändras så att en adoptivförälder eller adoptant som önskar få understöd skall ansöka om det inom två månader efter att barnet placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen. Stödet kan ändå beviljas även om ansökan inte lämnats in inom utsatt tid, om det trots förseningen skulle vara oskäligt att förvägra stöd.

Lagen om ändring av adoptionslagen ändrades 1996 så att samarbetsystemet för internationell adoption skall följas också vid adoptioner mellan medborgare i de nordiska länderna. Av detta skäl föreslås nu att lagen om moderskapsunderstöd ändras för att den i sak skall motsvara ändringen i adoptionslagen, enligt vilken det också vid adoptioner mellan medborgare i de nordiska länderna förutsätts att tillstånd beviljas av nämnden för adoptionsärenden. Förändringen är i detta avseende rent teknisk.

Förutom i det avseende som nämnts ovan förblir förutsättningarna för att adoptivföräldrar och adoptanter skall få moderskapsunderstöd vid internationella adoptioner oförändrade.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Moderskapsförpackningen innehåller i första hand förnödenheter som behövs i samband med spädbarnskötsel samt babykläder och det är sannolikt att föräldrarna till ett adoptivbarn som är äldre än ett år kommer att välja moderskapsunderstödet i form av pengar.

Årligen adopteras 150—200 barn under 18 år från utlandet till Finland i enlighet med adoptionslagen. Av dessa har ungefär 75—80 % fyllt ett år när de kommer till Finland. Enligt de ändringar som föreslås beräknas antalet fall av internationella adoptioner som uppfyller villkoren för beviljande av moderskapsunderstöd och som således börjar omfattas av lagen om moderskapsunderstöd att öka med 120—160 årligen.

I Finland fastställs varje år ungefär 70 sådana inhemska adoptioner av barn under 18 år som inte är adoptioner inom familjen. Av dessa är en del sådana adoptioner av barn under ett år som redan omfattas av lagen om moderskapsunderstöd. Efter att de ändringar som föreslås i propositionen trätt i kraft väntas antalet inhemska adoptioner som uppfyller villkoren för beviljande av mo-

derskapsunderstöd och som omfattas av lagen om moderskapsunderstöd öka med färre än 50 personer per år.

Beviljandet av moderskapsstöd till adoptivföräldrar och adoptanter till barn under 18 år på det sätt som föreslås i propositionen ökar antalet personer som har rätt till moderskapsunderstöd med sammanlagt ungefär 200 personer årligen, vilket ökar kostnaderna för moderskapsunderstöd med 170 000 mk. Vid beräkningen av kostnaderna har regeringens proposition till Riksdagen om statsbudgeten för 2001 beaktats. I denna proposition föreslås att beloppet av moderskapsunderstödet höjs till 832,40 mk (140 euro) fr.o.m. den 1 mars 2001.

4. Beredningen av propositionen

Ärendet har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 mars 2001. Det föreslås att moderskapsunderstöd enligt lagen betalas för ett barn som placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen den 1 mars 2001 eller senare.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 3 § lagen om moderskapsunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 maj 1993 om moderskapsunderstöd (477/1993) 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1581/1993, som följer:

3 §

Understöd till adoptivföräldrar och adoptanter

Utan hinder av 1 § 1 mom., 2 § och 8 § 2 mom. är också en adoptivförälder eller adoptant med hemort i Finland berättigad till moderskapsunderstöd av statsmedel, då ett barn som inte fyllt 18 år har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen (153/1985). Vid internationell adoption förutsätter erhållande av moderskapsunderstöd dessutom att adoptivföräldern eller adoptanten har beviljats ett sådant tillstånd av

nämnden för adoptionsärenden som avses i 25 § 1 mom. adoptionslagen.

En adoptivförälder eller adoptant som önskar få understöd, skall ansöka om det inom två månader efter det att barnet har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen. Understödet kan dock beviljas även i det fall att ansökan inte har lämnats in inom utsatt tid, om det trots förseningen vore oskäligt att förvägra stödet.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001.

Moderskapsunderstöd enligt denna lag betalas för ett barn som har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen den 1 mars 2001 eller senare.

Helsingfors den 15 september 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Osmo Soininvaara*

Bilaga
Parallelltexter

Lag

om ändring av 3 § lagen om moderskapsunderstöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 28 maj 1993 om moderskapsunderstöd (477/1993) 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1581/1993, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Understöd till adoptivföräldrar och adoptanter

Utan hinder av 1 § 1 mom., 2 § och 8 § 2 mom. är också en adoptivförälder eller adoptant med hemort i Finland berättigad till moderskapsunderstöd av statsmedel, då ett barn som inte fyllt ett år har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen (153/85). Vid internationell adoption förutsätter erhållande av moderskapsunderstöd dessutom, *med undantag av adoption mellan medborgare i de nordiska länderna*, att adoptivföräldern eller adoptanten har beviljats ett sådant tillstånd av nämnden för adoptionsärenden som avses i 25 § 1 mom. adoptionslagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Understöd till adoptivföräldrar och adoptanter

Utan hinder av 1 § 1 mom., 2 § och 8 § 2 mom. är också en adoptivförälder eller adoptant med hemort i Finland berättigad till moderskapsunderstöd av statsmedel, då ett barn som inte fyllt 18 år har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen (153/1985). Vid internationell adoption förutsätter erhållande av moderskapsunderstöd dessutom att adoptivföräldern eller adoptanten har beviljats ett sådant tillstånd av nämnden för adoptionsärenden som avses i 25 § 1 mom. adoptionslagen.

En adoptivförälder eller adoptant som önskar få understöd, skall ansöka om det inom två månader efter det att barnet har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen. Understödet kan dock beviljas även i det fall att ansökan inte har lämnats in inom utsatt tid, om det trots förseningen vore oskäligt att förvägra stödet.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2001. Moderskapsunderstöd enligt denna lag betalas för ett barn som har placerats hos adoptanten på det sätt som avses i adoptionslagen den 1 mars 2001 eller senare.
